

ΠΛΗΡΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ : 1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ + ΑΔΙΔΑΚΤΟ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : *Αριστοτέλους, Μετά τὰ Φυσικά Α, 2, 98b12-28*

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἄγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρείαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. Να δηλωθεῖ ἡ ορθότητα των παρακάτω φράσεων και να αιτιολογηθεῖ ἡ ἀπάντησή σας με αναφορές ἀπὸ το κείμενο :

- ❖ Ο ἄνθρωπος, ὅταν ἐμφανίστηκε, ἐνοιωθε ἐκπληξη γιὰ τὸν κόσμον γύρω του.
- ❖ Ο μῦθος δεν ταυτίζεται με τὴν φιλοσοφία, ἀλλὰ ἀνήκει στὴν τέχνη.

- ❖ Η απορία και η άγνοια οδήγησε τον άνθρωπο στην φιλοσοφία.
- ❖ Ο άνθρωπος επεδίωξε την γνώση για πρακτικό όφελος.
- ❖ Η φιλοσοφία είναι σαν είδος επιστημονικής γνώσης αυτοτελής και ελεύθερη.

Μονάδες 10

B1. Βάσει του αρχαίου κειμένου και των παρακάτω παραλλήλων αποσπασμάτων να εξηγήσετε τί μας ωθεί στην φιλοσοφία :

«Βαρύ, ανεχόρταγο χρέος· όλη μου την ζωή πάλεψα, παλεύω ακόμα, μα όλο κι απομένει σκοτάδι, κατακάθι στην καρδιά, κι όλο και ξαναρχίζει ο αγώνας. Οί παμπάλαιοι πατρικοί πρόγονοι αναδεύονται καταχωμένοι μέσα μου, και δύσκολα πολύ, στο βαθύ σκοτάδι, να ξεκρίνω τὸ πρόσωπό τους. Όσο προχωρῶ διαπερνώντας τ' άπανωτά στρώματα τῆς ψυχῆς μου – τὸ άτομο, τὴν ράτσα, τὸ ἀνθρώπινο γένος – γιὰ νὰ βρῶ τὸν πρῶτο φοβερό Πρόγονο μέσα μου, τόσο μὲ κυριεύει ἡ ἀγία φρίκη· στὴν ἀρχή, σὰν ἀδελφοῦ, σὰν πατέρα μου φαντάζουν τὰ πρόσωπα, κι ὕστερα ὅσο προχωρῶ στὶς ρίζες, ἕνας πρόγονος μαλλιαρός, χοντρομάσελος τινάζεται ἀπὸ τὰ νεφρά μου, πὺν πεινάει, διψάει, μουγκαλιέται κι εἶναι τὰ μάτια του γεμάτα αἷμα. Ὁ πρόγονος αὐτὸς εἶναι τὸ βαρὺ ἀκατέργαστο θεριὸ πὺν μου δόθηκε νὰ τὸ μετουσιώσω σὲ ἄνθρωπο· κι ἂν μπορέσω, ἂν προφτάσω, νὰ τὸν ἀνεβάσω ἀκόμα πιὸ ἀψηλὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο....Τὶ φοβερὸς ἀνήφορος ἀπὸ τὸν πύθηκο στὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο στὸν Θεό!».

«Νὰ γιατί ὅλη μας ἡ ζωή, παπποῦ, ἦταν ἀνήφορος· ἀνήφορος κι γκρεμὸς κι ἐρημιὰ· κινήσαμε μὲ πολλοὺς συναγωνιστές, μὲ ιδέες πολλές, συνοδεία μεγάλη· μα ὅσο ἀνηφορίζαμε κι ἡ κορφή μετατοπιζόταν κι ἀλάργαινε, συναγωνιστές κι ιδέες κι ἐλπίδες μᾶς ἀποχαιρετοῦσαν, λαχάνιαζαν, δὲν ἤθελαν, δὲν μποροῦσαν ν' ἀνέβουν πιὸ ἀπάνω· κι ἀπομέναμε μονάχοι μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὴν Κινούμενη Μονάδα, στὴν μετατοπιζόμενη κορφή. Δὲν μᾶς κινούσε ἡ ἀλαζονεία, μήτε ἡ ἀπλοϊκὴ βεβαιότητα πὺς θὰ σταθεῖ μιὰ μέρα ἡ κορφή καὶ θὰ τὴν φτάσουμε· μήτε κι ἂν τὴν φτάναμε, πὺς θὰ βροῦμε ἐκεῖ ἀπάνω τὴν εὐτυχία, τὴν σωτηρία καὶ τὸν Παράδεισο·

ἀνεβαίναμε, γιατί εὐτυχία, σωτηρία καὶ Παράδεισος ἦταν γιὰ μᾶς ἡ ἀνάβαση.».

Νίκου Καζαντζάκη, ἡ ἀναφορά στὸν Γκρέκο σελ. 26 καὶ 490

Μονάδες 10

B2. Ποιὰ ἡ σχέση Φιλοσοφίας καὶ Μύθου βάσει τοῦ ἀρχαίου κειμένου καὶ τοῦ παρακάτω παραλλήλου; :

Λέγεται ὅτι στὴν Ἰωνία ἀποκαλύφθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ λόγος, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸν μῦθο. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ πὺς δὲν ὑπάρχει καθαρὸς λόγος χωρὶς μῦθο οὔτε καθαρὸς μῦθος χωρὶς λόγο. Ἡ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία καὶ ἐνιαία στὴν ἔκπτυξη ὀρισμένων δυνατοτήτων καὶ στὴν βαθμιαία ἔλευσή τους στὴν ἐμφάνεια.

Ἡ πίστη τῶν πρώτων φιλοσόφων στὸν Λόγο εἶχε μυθικὸ βάθος. Ἀφοῦ οἱ λογικὲς τους ἀποδείξεις γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴν πίστη τους ἦταν ἐντελῶς ἄλογες. Τὶς κρατοῦσε ὀρθὲς μόνον ἡ μυθικὴ πίστη στὸν Λόγο καὶ ἡ ἔστω δύουσα μυθικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς. Ἄλλωστε ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ ἥρακλείτειος Λόγος, πὺς εἶναι αὐτόχρομα μυθικός, καὶ ἄλλο ἡ «λογικὴ» τοῦ Ἀριστοτέλη, στὴν ὁποία κατόπιν ὁ Λόγος ἀπομειώθηκε καὶ ἐξέπεσε. Ὡστόσο, ὁ μῦθος ἐπιβίωσε ἀκόμη καὶ στὸν Ἀριστοτέλη. Ἀλλὰ καὶ μέχρι τὴν ἐποχὴ μας. Ἐνας δακτύλιος μύθου θὰ περιγράφει πάντοτε τὰ ἐνεργήματά μας.

Χρήστου Μαλεβίτση, τὸ ἀνθισμένο δέντρο, σελ. 163

Μονάδες 10

B4. Νὰ δηλωθεῖ ἡ ὀρθότητα ἢ ὄχι τῶν παρακάτω φράσεων :

-Ἡ φιλοσοφία γεννήθηκε στα παράλια τῆς Ἰωνίας.

-Ἡ φιλοσοφία στὴν ἀρχαία Ελλάδα ἔχει μόνον θεωρητικὸ χαρακτήρα.

-Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας στὸν ἀρχαιοελληνικὸ κόσμον ἦταν ευθύγραμμη καὶ χωρὶς μεταβάσεις ἢ μεταβολές.

-Ἀποκτᾶ αὐτονομία ἡ φιλοσοφία με τὸν Πλάτωνα.

-Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπηρεάστηκε στὴν Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνα καὶ συγκρότησε ποιητικὴ φιλοσοφικὴ προσωπικότητα.

Μονάδες 10

B5α. Να βρεθούν από το αρχαίο κείμενο οι ετυμολογικά συγγενείς λέξεις των παρακάτω λημμάτων : **φίλαρχος, πένθος, κειμήλιο, πέρασμα, κατάφαση, διάβαση.**

Μονάδες 6

B5β. Να δώσετε τον ορισμό των παρακάτω λέξεων του κειμένου και ύστερα να τις χρησιμοποιήσετε με διάφορη σημασία σε μία φράση στα νέα ελληνικά (σε όποιο γένος, αριθμό, πτώση, ή πρόσωπο-έγκλιση-φωνή θέλετε) : **θανυμάζειν, παθημάτων.**

Μονάδες 4

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : Πλάτωνος, Κρίτων 46b-c

Ο Σωκράτης απαιτεί από τον Κρίωνα μόνο λογικά επιχειρήματα για να αποδράσει από την φυλακή.

ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη · εἰ δὲ μή, ὅσω μείζων τοσούτῳ χαλεπωτέρα. Σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή · ὥς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. Τοὺς δὲ λόγους οὗς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἦδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρесеβεύω καὶ τιμῶ, οὐσπερ καὶ πρότερον · ὧν ἂν μὴ βελτίῳ ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μὴ σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείῳ τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παιδὸς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμούς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χορημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν.

συγχωρῶ τινι : συμφωνῶ με κάποιον. /μορμολύττομαί τινα : εκφοβίζω κάποιον./ εὖ ἴσθι ὅτι : βέβαια, σίγουρα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1α. Να μεταφραστεί από το κείμενο απόσπασμα «ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου ἀξία .... οὕσπερ καὶ πρότερον».

Μονάδες 10

Γ1β. Γιατί ο Σωκράτης παρουσιάζεται διστακτικός στην προτροπή να αποδράσει;

Μονάδες 10

Γ2. Να απαντηθούν οι ζητούμενοι τύποι :

σκοπεῖσθαι : γ' ενικό ευκτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής

πείθεσθαι : γ' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου στην ίδια φωνή

φαίνεται : απαρέμφατο μέσου αορίστου και παθητικού αορίστου Β

λέγειν : η προστακτική του αορίστου Β

ἴσθι : β' πληθυντικό οριστικής και υποτακτικής ενεστώτα

μείζων : οι βαθμοί παραθέσεως στην αιτιατική ενικού αρσενικού γένους

μηδενὶ : δοτική και αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος

οὕσπερ : δοτική ενικού ουδετέρου γένους

δύναμις : κλητική ενικού

πλείω : οι υπόλοιποι βαθμοί παραθέσεως.

Μονάδες 10

Γ3α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις.

Μονάδες 5

Γ3β. Να αναγνωριστούν οι δευτερεύουσες προτάσεις (φύση, θέση) :

εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή (να αναλυθεί το ρηματικό επίθετο).

οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ.

οὕσπερ καὶ πρότερον.

Μονάδες 3

Γ3γ.Στην τελευταία περίοδο να μελετηθεί και να καταγραφεί η φύση των : **ών, ώσπερ.**

Μονάδες 2

